

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

SPRAWOZDANIE

z II wyjazdu studyjnego

w ramach operacji: „*W zgodzie z naturą – ekologia, czy to się opłaca*”

w ramach Planu Działania Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich 2014-2020

Plan operacyjny na lata 2022-2023

W dniach 4-5 września 2023r. miała miejsce wizyta studyjna pt. „*Innowacyjny model produkcji, przetwórstwa i dystrybucji ziół w Dolinie Zielawy*”, w ramach której jej uczestnicy odwiedzili różne typy gospodarstw rolnych, firmę przetwórczą i wioskę tematyczną, tj. miejsca realizujące zagadnienia innowacji technologicznej i ekonomicznej.

W trakcie wizyty studyjnej mieliśmy możliwość odbycia warsztatów terenowych wraz z ćwiczeniami terenowymi w Gospodarstwie Rolnym dr Barbary Baj Wójtowicz związanych z prowadzeniem upraw w systemie agroleśnym. Poznaliśmy gatunki roślin przydatnych do uprawy alejowej oraz do żywoplotów produkcyjnych, takie jak: bez czarny, róża pomarszczona, miodunka plamista, przetacznik leśny, malina moroszka, pokrzywa zwyczajna, ostrożeń warzywny, rzepik pospolity, róża dzika. Technologia agroleśna pozwala na zwiększenie współczynnika wykorzystania pola (LER) oraz dochodu z uprawianego areału przy jednoczesnym wsparciu bioróżnorodności. W przypadku Gospodarstwa Rolnego Pani Barbary Baj Wójtowicz mieliśmy też okazję zapoznania się z możliwością uprawy roślin do tej pory pozyskiwanych tylko ze stanowisk naturalnych i gatunków, które w Polsce są prawnie chronione; tak więc opracowanie technologii ich uprawy pozwala na otrzymanie surowca do tej pory niedostępnego z terenów naszego kraju. Podczas warsztatów sprawdziliśmy funkcjonowanie ściółkowania jako sposobu zwiększenia węgla w glebie oraz ograniczenia erozji wietrznej i wodnej. W ramach ćwiczeń terenowych zostaliśmy poproszeni o zebranie jak największej liczby gatunków roślin jadalnych dzikorosnących i uprawnych. W naszych koszykach znalazł się min. mniszek lekarski, koniczyna biała i czerwona, przytulia, pokrzywa zwyczajna, bluszcz kurdybanek, tasznik pospolity, itp. Duże zainteresowanie wśród uczestników wizyty studyjnej wzbudziła obecność w obiekcie, w którym przygotowywane są produkty do sprzedaży w ramach Rolniczego Handlu Detalicznego, w suszarni sitowej oraz w parku maszynowym.

Innym punktem programu wizyty studyjnej było zapoznanie się z działalnością firmy: Lubelskie Zioła, ECO - FARM Sosnówka sp. z o.o. O działalności tej firmy dowiedzieliśmy się w trakcie wysłuchania referatów wygłoszonych przez dr Barbarę Baj Wójtowicz, jak również poprzez możliwość oceny organoleptycznej produktów marki Lubelskie Zioła. Do oceny smaku, barwy, konsystencji, zapachu były m.in. herbaty smakowe powstałe na bazie ziół pochodzących z upraw agroleśnych, przyprawy i miód. Z dużym zainteresowaniem grupy spotkał się temat liofilizacji czyli suszenia sublimacyjnego zamrożonych substancji.

ECO – FARM Sosnówka jest liderem konsorcjum Badawczo – wdrożeniowego „Agroleśnictwo w Dolinie Zielawy”, które tworzy wraz z Gospodarstwem Rolnym dr Barbary Baj Wójtowicz oraz Szkołą Główną Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. Konsorcjum zrealizowało z sukcesem pierwszy w Polsce projekt poświęcony produkcji żywności w oparciu o system agroleśny pt. „Innowacyjny model produkcji, przetwórstwa

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

i dystrybucji ziół w Dolinie Zielawy”. ECO – FARM Sosnówka i Gospodarstwo funkcjonują jako Living Lab Lubelskie Zioła (Żywe Laboratorium Lubelskie Zioła) zgodnie ze standardami UE i prowadzą bogaty program badawczy oraz edukacyjny. ECO – FARM Sosnówka specjalizuje się w problematyce o następującym zakresie: zrównoważony rozwój, zachowanie bioróżnorodności, innowacje dla rolnictwa oraz adaptacja do zmian klimatu i transformacja energetyczna. Współpracują z Ośrodkami Doradztwa Rolniczego w całej Polsce, mają podpisane umowy o współpracy z wieloma uczelniami w Polsce, prowadzą praktyki dla studentów rolnictwa, zielarstwa, agroleśnictwa, ochrony środowiska. Realizują wizyty studyjne, szkolenia, warsztaty dla doradców rolnych, rolników, brokerów innowacji, studentów, pracowników naukowych, przedsiębiorców, pracowników NGO i innych z Polski oraz z zagranicy. Począwszy od 2019 r. do grudnia 2022 r. gościli ponad 3 000 osób w swoich programach edukacyjnych. Od 2018 r. współpracują z Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie oraz oddziałami w Poznaniu, Radomiu i Krakowie. Efektem współpracy są wspólne projekty w postaci webinarów, szkoleń, filmów edukacyjnych z zakresu gospodarowania wodą w rolnictwie, agroleśnictwa, rolnictwa regeneratywnego i węglowego oraz wizyty studyjne i publikacja naukowa poświęcona agroleśnictwu „Agroleśnictwo Najważniejsza innowacja w rolnictwie” wydana w 2020 r. na zlecenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Prowadzony Living Lab jest jedynym w Polsce i Europie miejscem prowadzącym produkcję żywności neutralną klimatycznie w systemach agroleśnych. Jest też przykładem wydajnego ekologicznie i ekonomicznie modelu rolnictwa węglowego. W jego ramach funkcjonuje również pasieka agroleśna oraz rezerwat trzmieli. W Gospodarstwie prowadzone są jedyne na świecie towarowe uprawy agroleśne miodunki sp., przetacznika leśnego, maliny moroszki, rzepiku pospolitego oraz ostrożnia warzywnego.

W celu pogłębienia wiedzy zdobytej podczas wizyty w Gospodarstwie Rolnym Pani Barbary Baj Wójtowicz oraz firmie Lubelskie Zioła, ECO - FARM Sosnówka sp. z o.o. odwiedzono również dwa inne ośrodki realizujące innowacje rolnicze zmierzające do wzrostu węgla w glebie i bioróżnorodności przyrodniczej. W Gospodarstwie Ekologicznym Chlebowa Zagroda Jagny w Dańcach mieliśmy okazję zapoznać się z ekologicznym systemem produkcji roślin zbożowych oraz wypiekiem chleba żytniego na zakwasie w piecu chlebowym opalanym drewnem. Właścicielka gospodarstwa, Pani Jagna Lamczyk również podzieliła się z nami zagadnieniami prowadzenia gospodarstwa agroturystycznego oraz sprzedaży w ramach RHD.

Kolejnym miejscem które odwiedziliśmy była Kraina Rumianku położona w Hołowni (powiat parczewski) - to wioska tematyczna gdzie dzieci i młodzież oraz dorośli mogą doświadczyć tego jak żyli, pracowali i odpoczywali ich przodkowie. Wszystko to dzieje się w scenerii polskiej wsi gdzie dawne obyczaje są wciąż żywe i praktykowane. W pięknie odremontowanej starej chacie znajdują się dwie pracownie, gdzie odbywają się warsztaty (zielarskie, produkcja mydełek glicerynowych, słodkie kukiełki, pierniki, ceramika oraz dawne zajęcia domowe), a na poddaszu budynku znajduje się suszarnia ziół. Odbyliśmy edukacyjny spacer w ogrodzie założonym przy Manufakturze Zielarskiej. W ogrodzie tym poznaliśmy kolekcje roślin jadalnych, w tym gatunki superfood oraz taksony roślin zielarskich. Ponadto zapoznaliśmy się z ofertą wioski tematycznej (infrastruktura wypoczynkowa, np. chata solna, tematyką warsztatów, itp.), możliwościami pozyskiwania funduszy na realizację zaplanowanych inwestycji oraz partnerami realizującymi wspólnie przedsięwzięcia z Krainą Rumianku. Dobór gatunków roślin do ogrodu, mała architektura ogrodowa i nawierzchnia były konsultowane z pracownikami naukowymi Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie w celu uzyskania przestrzeni przyjaznej do realizacji hortiterapii (rodzaj terapii psychicznej, która łączy w sobie medycynę i uprawianie ogrodnictwa).

Bardzo istotnym punktem programu wizyty studyjnej były warsztaty prowadzone metodą Design thinking Google z projektowania dotyczące restrukturyzacji modelowego gospodarstwa na opłacalne

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”

ekonomicznie gospodarstwo ekologiczne. Uczestnicy w trzech grupach przygotowali prototypy gospodarstwa rolnego nakierowanego na produkcję od pola do gotowego produktu, a następnie odbyła się publiczna obrona projektów. Warunkiem zaliczenia warsztatów była modernizacja gospodarstwa tak by spełniał następujące wytyczne: agroleśny system produkcji, sprzedaż produktów w ramach RHD, wykazanie wartości dodanej gospodarstwa poprzez zaproponowanie rentownej działalności poza rolniczej oraz wskazanie realnych źródeł dofinansowania.

Opiekun merytoryczny: dr Marta Pisarek